

Οί Σκιαθίτες, τὸ 1200 μ.Χ. περίπου ἐγκατέλειψαν τὴν ἀρχαία πόλι (ὅπου νῦν τὸ Λιμάνι τῆς Σκιάθου) καὶ ἔκτισαν ὄχυρὸ στὸ βορειότατον ἄκρον τοῦ Νησιοῦ, γιὰ νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ τοὺς πειρατές, ποὺ λυμαίνονταν τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Σκιάθου εἶναι 3 ὥρες μὲ τὰ πόδια, 1,30' ὥρα μὲ καραβάκι καὶ 30' μὲ αὐτοκίνητο.

Ἦτο ἐκ φύσεως ὄχυρὸς καὶ ἀπόρθητος ὁ τόπος, ἐξαιρετικὰ ἀπόκρημνος ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὲς του. Κατεσκευάσθη μία –καὶ μόνον– πρόσβασις στὸν νότιον ἀνῆνα, τὸν πρὸς τὴν ξηρὰν, ὑψηλὸν, πετρόκτιστον μονοπάτι, τὸ ὁποῖον ὅμως διεκόπτετο εἰς ἓνα κρίσιμον σημεῖον κι ἐδημιουργοῦσε χάσμα 10 περίπου μέτρων. Αὐτὸ τὸ χάσμα τὸ ὑπερέβαινον οἱ Σκιαθίτες μὲ ξυλίνην γέφυραν, ἢ ὅποια ἀπεσύρετο τὴν νύκτα ἀλλὰ καὶ σὲ ἐπικίνδυνες περιστάσεις πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Κάστρου. Ὑπῆρχε δὲ ἐκτὸς τούτου καὶ περιτείχισμα μὲ ἐπάλλξεις πρὸς τὴν πλευρὰν αὐτὴν καὶ πύλην τοῦ Κάστρου, μὲ τὴν ἀπαραίτητον «ζεματίστραν» ἄνωθεν αὐτῆς. Ἀρίστην περιγραφὴν τοῦ Κάστρου δίδει ὁ Παπαδιαμάντης στὸ διήγημα «Ὁ φτωχὸς Ἅγιος».

Ἀπὸ τὴν ἴδρυσίν του τὸ Κάστρο αὐτό, μέχρι τὸ 1453 τὸ ἐξουσίαζαν οἱ Βυζαντινοί. Στὴ συνέχεια τὸ παρέλαβαν οἱ Ἑνετοὶ μέχρι τὸ 1538 (85 χρόνια), καὶ κατόπιν οἱ Τούρκοι μέχρι τὸ 1821 (283 χρόνια). Ἐγκατελείφθη τὸ 1829, καθὼς οἱ κάτοικοι ἐγύρισαν στὴν πόλιν τῆς Σκιάθου, στὸ Λιμάνι. Ὁ Παπαδιαμάντης ἔζησε σ' αὐτὴν τὴν πόλιν, ὅπου καὶ δεικνύεται τὸ σπίτι του, Μουσεῖον ἤδη.

Ἐπισκευάσθηκε τὸ Κάστρο στὰ 1619. Τὰ ἀρχοντόσπιτα τοῦ Κάστρου ἦταν ἀνάμεσα στοὺς Ναοὺς· Χριστὸς (Γεννήσεως), Παναγία Πρέκλα καὶ Ἅγιος Νικόλαος. (πρβλ. ἀναφορὰν στὸ διήγημα «τὰ μαῦρα κούτσουρα»). Ἐκεῖ, στὴν Ἀρχοντογειτονιά, ὑπῆρχαν καὶ οἱ ἀπαραίτητες δεξαμενὲς γιὰ νερό.

Τὸ Νεκροταφεῖον εὐρίσκετο ἐκτὸς τοῦ φρουρίου, κοντὰ στὸ ἐκκλησάκι τοῦ Τιμίου Προδρόμου (ἀφιερωμένο στὴν Ἀποτομὴν, 29 Αὐγούστου).

Ὀνομαστὸς Ἑνετὸς διοικητῆς Βιτσάντζο Μπάφο, πολὺ σκληρὸς. Τὸ 1518 οἱ κάτοικοι ξεσηκώθηκαν ἐναντίον του μὲ ἀρχηγὸν τὸν γέροντα ὀρθόδοξο Ἐπίσκοπο τοῦ νησιοῦ.

Τὸ 1538, ποὺ ἐπολιουρκοῦσε τὸ Κάστρον ὁ Μπαρμπαρόσα μὲ 80 τουλάχιστον πλοῖα, κάποιοι Σκιαθίτες σκότωσαν τὸν Ἑνετὸν διοικητὴν Ἰερώνυμον Μέμο καὶ παρέδωσαν τὸ κάστρο στοὺς Τούρκους, ἐλπίζοντας νὰ καλυτερεύσῃ ἢ τύχῃ τους. Ἐπεσαν ὅμως ἔξω, γιατί ὁ Μπαρμπαρόσα τοὺς ἀπεκεφάλισε καὶ πῆρε παρα-πολλοὺς αἰχμαλώτους.

Ἀργότερα πάλι, τὸ 1655, οἱ Ἑνετοὶ λεηλάτησαν τὸ νησί καὶ τὸ 1660 τὸ κατέλαβαν (προσωρινῶς) μὲ τὸν Φραγκίσκον Μοροζίνη καὶ ἔδειξαν στοὺς

Σκιαθίτες μεγάλην σκληρότητα.

Τὸ 1771 συνέβη μία παράδοξος κατάληψις καὶ λεηλασία τοῦ Κάστρου ἀπὸ τὸν λήσταρχον Γιώργην Τζόγκανον, ὁ ὁποῖος μὲ 60 συντρόφους του ἀνέβηκε –ἀπίστευτον- ἀπὸ τὴν βορεινὴν πλευρὰν τοῦ βράχου, τὴν ἄκρως κρημνώδη, καὶ κυρίευσεν τὸ Κάστρο καὶ τὸ λεηλάτησε. Τότε κατεστράφη καὶ τὸ Ἀρχεῖον τῆς Καγκελαρίας τοῦ νησιοῦ καὶ χάθηκαν ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας του.

Στὰ χρόνια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως πολλές καταπιέσεις καὶ ζημιές δοκίμασαν οἱ Καστρινοὶ ἀπὸ τοὺς Λιάπηδες. Τελικὰ 14 Ἰουλίου τὸ 1826, ὁ τσάμης Καρατάσος μὲ τοὺς Λιάπηδες κυρίευσαν τὸ ὄχυρό καὶ τὸ λεηλάτησαν.

Ὁ Χριστὸς –ἡ Γέννηση- ἦταν ἡ Μητρόπολη. Τρεῖς Ἐνορίες ὑπῆρχαν: τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τῆς Ἁγίας Μαρίνας. Οἱ Ναοὶ αὐτοὶ διατηροῦνται σήμερα, καθὼς καὶ ἓνας ἀκόμη πλησίον τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἀφιερωμένος στὸν Ἅγιο Βασίλειο. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ Κάστρο ἦταν γεμᾶτο μὲ διάσπαρτους ναῖσκους, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔφθαναν τοὺς 30.

Τζαμί (χωρὶς μιναρὲ) ὑπῆρχε καὶ δεικνύεται, καὶ πλάϊ του τὸ τουρκικὸ διοικητήριον (ἐρειπωμένον τῶρα). Μέσα στὸ Κάστρο ὑπῆρχε πάντα ἓνας Τοῦρκος, πὺν ἐπώπτενε καὶ μάζευε τοὺς φόρους. Ἀπέναντι ἀπὸ τὸ Τζαμί ἔχει ἀναπαλαιωθῆ μιὰ τυπικὴ οἰκία καστρινῆς οἰκογενείας, ἰσόγεια, λιτή, φτωχικὴ. Ὑπολογίζονται ὄχι παραπάνω ἀπὸ 300 τέτοια σπίτια στὸν χῶρο τοῦ Κάστρου γιὰ τοὺς ὄχι πάνω ἀπὸ 1000 (ἢ βίαι 1200) κατοικοὺς του.

Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Κάστρου ὑπῆρχε πλάτωμα, ὀνομαζόμενον «Κιόσκι», ὅπου ἐσύχναζαν οἱ προεστοὶ καὶ συνωμιλοῦσαν ἐπὶ τῆς ἐπικαιρότητος. (βλ. διήγημα «Τὰ μαῦρα κούτσουρα»).

Στὸ ἄκρον τοῦ βράχου, πὺν εἶναι τὸ βορειότερον καὶ τὸ ὑψηλότερον σημεῖον, ὑπῆρχε (καὶ σώζεται) κανόνι, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο, «τὸ κανόνι τῆς ἀναγκιάς» (τῆς ἐκτάκτου ἀνάγκης). Περισσότερον συμβολικὸν καὶ γιὰ νὰ εἰδοποιῆ, παρὰ γιὰ νὰ ἐπιφέρῃ ἀποτέλεσμα ἀμύνης καὶ προστασίας στὸ Κάστρον. Τὸ ὑψηλότερον αὐτὸ σημεῖον, ὅπου σήμερα κυματίζει πλήρης χάριτος καὶ παρησίας ἡ ἑλληνικὴ σημαία, ὠνομάζετο «Μπαρμπεράκι», καὶ τὸ κτυποῦν μὲ ἰδιαιτέραν ἰσχὺν ὅλοι οἱ ἄνεμοι!

Ἡ Παναγία ἡ Κατευοδῶτρα, ἦταν Ναὸς πάνω σὲ βράχο ψηλὰ πάνω ἀπὸ τὸ λιμάνι, Ἀνατολικά τοῦ Κάστρου, καὶ ὠνομάζετο ἔτσι, διότι κατευῶδωνε τοὺς ἄνδρες πὺν ξεκινοῦσαν γιὰ ταξίδι. Μετὰ τὸν προσωπικὸν ἀποχαιρετισμὸν, οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ καὶ οἱ συγγενεῖς τῶν ναυτικῶν ἀνέβαιναν σ' αὐτὸν τὸν Ναόν, ὁ ὁποῖος εἶχε πανοραμικὴ θέα πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ κατευῶδωναν τοὺς ἀναχωροῦντας, κουνοῦσαν τὰ μαντήλια, ἔψαλλαν Παρακλήσεις.. Σήμερα φαίνεται τὸ ἐρείπιον τοῦ Ναοῦ, σὲ ράχην ἀκριβῶς

πάνω από την θάλασσαν, τὸ ὁποῖον ὅμως ἔχει κατολισθήσει περίπου 200 μέτρα χαμηλότερα ἀπὸ τὴν πρώτην του θέσιν, καὶ ἔχει πάρει κλίσιν πρὸς κατάρρευσιν. Παναγία Κατευοδώτρα ἔκτισαν οἱ νεώτεροι Σκιαθῖτες στὸ ἀεροδρόμιο, στὸ τέρμα τοῦ ἀεροδιαδρόμου, γιὰ νὰ κατευοδώνη αὐτούς, ποὺ μὲ νέα μέσα πλέον ἔρχονται καὶ φεύγουν στὸ Κολλυβάδικο Νησί.